

Мурашко О.В.,
к.е.н., доцент, професор кафедри банківської справи та страхування,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
murashko_e@ukr.net

ПЛАТОСПРОМОЖІСТЬ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ: ВИМОГИ ТА ВИКЛИКИ

Платоспроможність страхових організацій – об’єктивний показник їх фінансового стану шляхом прогнозування у майбутньому. Це їх можливість у майбутньому виконувати всі свої зобов’язання завдяки тим активам, якими володіє страховик і які являють собою реальні цінності, а тому є ліквідними.

Директива Solvency II являє собою концепцію ризик-орієнтованого підходу до регулювання та нагляду за страховою діяльністю та роботою страхових груп Європейського Союзу, що за своєю архітектурою схожа з концепцією ризик-орієнтованого підходу до регулювання діяльності банків Базель. Ключовим напрямком розвитку фінансового ринку Європейського союзу протягом останніх 15 років була інтеграція фінансових ринків його країн-учасників і формування базового набору стандартів в галузі регулювання і нагляду, заснованих на управлінні ризиками. Цей процес супроводжувався реформою механізму регулювання ринку цінних паперів, а також банківського та страхового ринків. З огляду на схожість системних ризиків, до яких схильні ринок цінних паперів, банківський і страховий ринки. Європейський союз взяв вектор на формування схожого механізму регулювання зазначених ринків. Був сформований ряд комітетів, у тому числі і Європейський комітет зі страхування і трудових пенсій (CEIOPS), метою яких було вироблення єдиних підходів до регулювання галузевих ринків і сприяння процесу інтеграції фінансових ринків країн-учасниць Європейського союзу [1].

Першим кроком до формування системи регулювання страхового ринку ЄС було прийняття у 2003 році ряду нових директив ц доповнень, які отримали назву «Solvency I». Нові директиви внесли ряд суттєвих змін у нагляд за ринком страхування, у тому числі встановлення порогових значень при розрахунку нормативної величини маржі платоспроможності та перелік дій щодо посилення контролю за діяльністю страхових організацій [2].

Однак, як показала практика, вимоги Solvency I виявилися недостатньо дієвими для цілей регулювання страхового ринку, оскільки не змогли обійняти усі ризики, що властиві страховій діяльності, а обмежувалися лише оцінкою впливу страхового ризику. Така модель не враховувала такі ризики, як ринковий і кредитний. Крім того, режим Solvency I має обмеження щодо обліку перестраховування для зменшення об’єму вимог до капіталу страховика. Облік ризикового перестраховування обмежено на рівні 50 % коефіцієнтом стримання. Варто зазначити, що відсутність кількісної оцінки впливу інвестиційного ризику на капітал у Директиві призвело до випуску ЄС додаткових вказівок, що суттєво обмежують інвестиційну стратегію страховика шляхом чіткого розподілення можливої структури активів для інвестування технічних резервів.

Такі обмеження разом із збитками продемонстрували недостатню гнучкість вимог Solvency I в умовах фінансового ринку, а також наявність тенденцій к зміщенню пріоритетів з управління ризиками на рівні страховика до формального виконання законодавчих вимог. Окрім того, концепція Solvency I призвела до розвитку різноманітних механізмів оцінки активів і страхових зобов’язань у рамках країн-учасниць ЄС, а тому Директива не в повному обсязі відповідала принципу уніфікації набору стандартів для регулювання страхового ринку.

Відповіддю Європейського Союзу на недоліки Solvency I стала розробка комплексної концепції платоспроможності страховиків - Solvency II. Концепція розроблялася паралельно зі своїм попередником, оскільки в процесі його реалізації та розробки вже стало зрозуміло, що для створення комплексної та ефективної системи необхідно розробити підхід, який буде враховувати всю специфіку страхової діяльності та профіль її ризиків. Основними цілями реалізації Solvency II стали гармонізація підходів і практик по регулюванню фінансової стійкості та платоспроможності, захист інтересів споживачів фінансових послуг і підвищення конкурентоспроможності страховиків шляхом формування єдиної концепції ризик-орієнтованого підходу та нагляду.

Однією з ключових причин введення ризик-орієнтованого підходу є підвищення рівня довіри до страхового ринку та фінансової стійкості страховиків шляхом:

1. впровадження дворівневих вимог до капіталу для забезпечення покриття усіх ризиків страхової діяльності;
2. введення правил справедливої оцінки активів та зобов'язань страховика;
3. підвищення рівня прозорості звітності страхових організацій, що включає підвищення якості розкриття інформації у публічній звітності та розширення переліку інформації, що підлягає розкриттю у ній;
4. встановлення нових вимог до корпоративного управління страховою компанією, у тому числі введення функції управління ризиками, впровадження системи ризик-культури в усі бізнес-процеси, організація процедури власної оцінки ризиків та платоспроможності страховиком;
5. підвищення якості та функціональності ІТ систем, корпоративних служб і бізнес-процесів [3].

Режим Solvency II розповсюджується на всі страхові та перестрахові організації будь-якої організаційно-правової форми в європейському інтеграційному об'єднанні, окрім найменших компаній. Структура стандартів ідентична Базельським угодам для сфери банківського ринку. Новий режим на території Європейського Союзу було введено в дію 1 січня 2016 року, однак на повний перехід до нього відведено 16 років. Якщо взяти процес реалізації концепції європейськими страховиками, то використання стандартів можна назвати успішним, виходячи з того, що більшість учасників ринку наразі виконують встановлені вимоги власного капіталу.

Як і концепція Базель III для банків, структура Solvency II також складається з 3-х розділів аналогічного змісту. Перший розділ встановлює вимоги до власного капіталу страховика, а також приводить систему оцінки ризиків. Другий описує управління підприємством і систему організації внутрішнього контролю. Третій включає вимоги до розкриття інформації відносно ризиків, власного капіталу та інших важливих даних перед споживачами та контролюючими органами.

Імплементация Solvency II потребує від страхових компаній багатьох змін у внутрішніх системах і процесах, що призведе до збільшення об'єму роботи персоналу та відповідних витрат. Неминуче збільшиться потреба у кваліфікованих кадрах, що здатні забезпечити функціонування нової системи стандартів. Великим компаніям буде легше адаптуватися до нових правил, за рахунок значного грошового обороту, чистого прибутку та за рахунок диверсифікації, що знижує можливі ризики. Також ймовірно, що підвищення вимог до капіталу та платоспроможності страхових організацій стане поштовхом до підвищення вартості страхових послуг і спровокувати зниження темпів розвитку страхового ринку, однак в цілому імплементация Solvency II дозволить значно підвищити надійність страхового ринку.

Список використаних джерел

1. Ten things you need to know about Solvency II. Norton Rose Fulbright. URL: <https://www.nortonrosefulbright.com/>.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: minfin.gov.ua/.
3. «Круглий стіл щодо реалізації проекту «Спліт» для учасників страхового ринку». НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>.